

FACTORS DETERMINING THE STRUCTURE OF EXPENDITURES FINANCED FROM THE BUDGET

Khabibullayev Ibrahimjon Muhammadjon ogli¹

¹ Master of Tashkent Financial Institute

<https://doi.org/10.5281/zenodo.4720339>

ARTICLE INFO

Received: 19th April 2021
Accepted: 23rd April 2021
Online: 25th April 2021

KEY WORDS

budget, financing, expenses

ABSTRACT

The article provides information on the structure of social expenditures, factors that determine the structure of the budget, and the tasks set.

БЮДЖЕТДАН МОЛИЯЛАШТИРИЛАДИГАН ХАРАЖАТЛАР ТАРКИБИЙ ТУЗИЛМАСИНИ БЕЛГИЛОВЧИ ОМИЛЛАР

Xabibullayev Ibrohimjon Muhammadjon o'g'li¹

¹ Тошкент молия институти магистранти

MAQOLA TARIXI

Qabul qilindi: 19-aprel 2021
Ma'qullandi: 23-aprel 2021
Chop etildi: 25-aprel 2021

KALIT SO'ZLAR

бюджет, молиялаштириши, харажатлар, ресурс

ANNOTATSIYA

Мақолада ижтимоий харажатлар таркиби, бюджетдан молиялаштириладиган таркибий тузилмани белгиловчи омиллар ҳамда вазифалар юзасидан маълумотлар келтирилган.

Бюджетдан амалга ошириладиган харажатлар, энг аввало, мамлакат иқтисодиётини ривожлантириш учун турли тармоқларга инвестиция қилиш учун мўлжалланган, аҳолининг турмуш даражасини кўтариш учун режалаштирилган, ижтимоий вазифаларни бажаришга ажратилган, давлатни бошқариш, муҳофафани таъминлаш каби аниқ мақсадларга қаратилган харажатлардан иборат бўлади.

Умумдавлат харажатлари бюджет орқали молиялаштирилиши давлат ваколатли органлари вазифасига қиради.

Табиий ресурслар, сармояни жамғариш билан бирга инсон капиталига сарфланган маблағ – аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш, мутахассисларнинг малакасини ошириш, соғлиқни сақлаш, маориф, касбни ўзгартириш, илмий тадқиқотларга сармоялар йўналтириш иқтисодий юксалишнинг энг муҳим манбаи бўлиб ҳисобланади. Бунга аҳоли сони ўсишининг юқори суръатлари ва аҳоли таркибида ёшларнинг катта улушини ташкил этиши бюджетдан ижтимоий соҳадаги муассасаларга

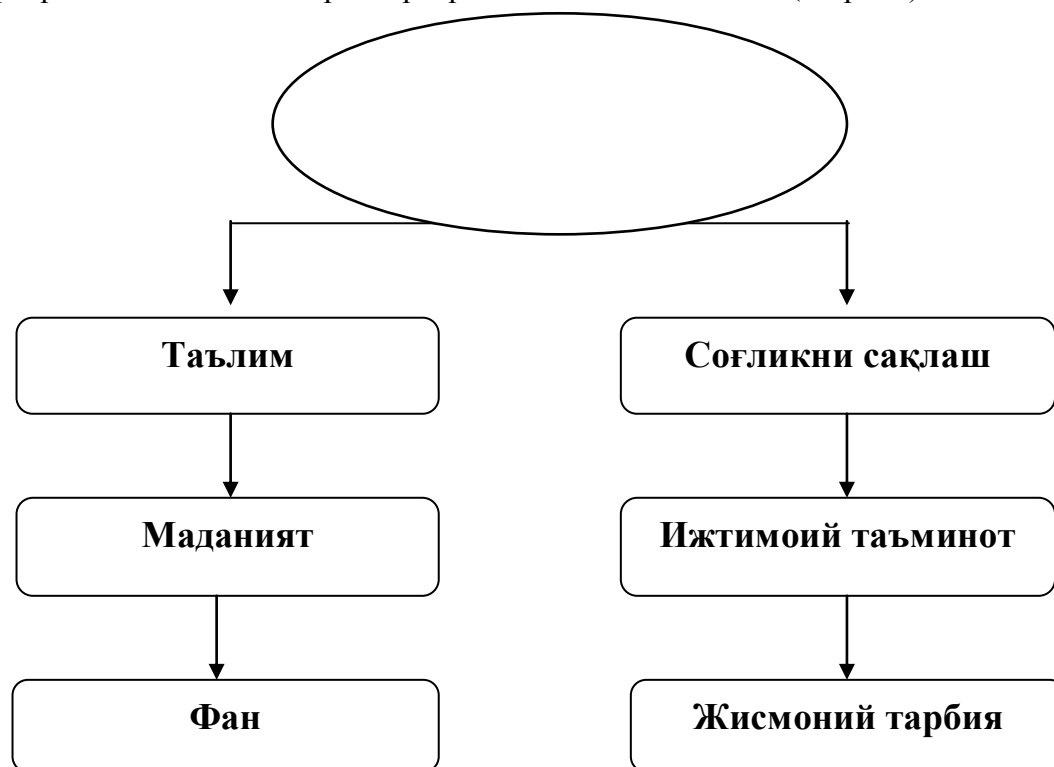

маблағлар сарфлаш кўрсаткичига таъсир қилади.

Давлатимиз хар йили ижтимоий соҳа эҳтиёжлари учун таълимнинг устуворлигини таъминлайдиган миқдорда маблағ ажратилишини кафолатлайди. Инсонга муносиб турмуш ва фаолият шароитларини вужудга келтиришдан вазифанинг ижобий ҳал этилиши айнан ижтимоий-маданий соҳалар тараққиётига боғлиқдир. Шунинг назарда тугган ҳолда, ҳозирги кунда мамлакатимизда ижтимоий соҳа харажатлари асосан маҳаллий бюджетлардан молиявий таъминланмоқда. Ижтимоий-маданий тадбирларни ўтказиш ва бюджет ташкилотларининг алоҳида харажатларнинг белгиланган меъёрларга асосан молиялаштириш ижтимоий-маданий тадбир харажатлари, аввало, лойиҳа параметрларига киритилади. Аҳолини ижтимоий ҳимоялаш тадбирларининг лойиҳа параметрларида

кам таъминланган болали оилаларга тўланадиган нафақалар ва аҳоли учун ижтимоий аҳамиятга эга бўлган хизматлар учун фарқни бюджетдан қоплаш билан ифодаланади.

Ижтимоий-маданий соҳалар иқтисодиётнинг катта бир бўлаги ҳисобланади, жамият ва унинг аъзоларига номоддий хусусиятдаги хизмат кўрсатиш вазифасини амалга ошириш билан шуғулланади. Улар бир қанча шахсий ва ижтимоий эҳтиёжларни қондиришга хизмат қилади. Фуқароларнинг ижтимоий таъминотга бўлган ҳуқуқлари асосий қонунимиз бўлган Ўзбекистон Республикаси Конституцияси кафолатланади. Ижтимоий ёрдам тизимини ҳуқуқий асосда барпо этиш ва бу борадаги қонунларни ижро этилишини молиявий таъминлаш бозор иқтисодиёти шароитида муҳим вазифалардан бири ҳисобланади (1- расм).

1-расм. Ижтимоий соҳа харажатларининг таркибий тузилмаси.

Маҳаллий бюджетлар харажатларининг кейинги йилларда ўсиб бориши уларнинг давлат бюджетидаги

салмоғини ҳам ошиб боришига олиб келган, буларнинг сабабини асосан 1995 йилдан бошлаб маҳаллий бюджетлар

томонидан олдинги йилларда республика бюджети ҳисобидан молиялаштириб келинган таълим харажатлари – яъни ўрта махсус ўқув юртлири харажатларини молиялаштирилишини ортиши, давлат капитал куйилмаларининг маҳаллий бюджетлардаги ҳажмини ортиб бориши ҳисобига ҳамда аҳолини ижтимоий химоялашга қаратилган тадбирлар харажатларини сезиларли даражада ўсганлиги билан изохлаш ўринлидир.

Хулоса қилиб айтганда Республикамизда бюджет тизимида олиб борилаётган ўзгаришларнинг марказида маҳаллий бюджет даромадларини ошириш, маҳаллий бюджет имкониятларини кенгайтириш ҳамда маҳаллий бюджетлардан молиялаштириладиган иқтисодий-ижтимоий соҳа харажатларини ўз вақтида молиялаштириш масалалари муҳим ўрин тутади.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Банк молия соҳасида кадрлар тайёрлаш тизимини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисидаги ПҚ-4503-сонли қарори Т.: Ўзбекистон. 2019 йил.
2. Ўзбекистон Республикасининг “2021 йил учун Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети тўғрисида” ги қонуни ижросини таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисидаги ПҚ-4938-сонли қарори Т.: Ўзбекистон. 2020 йил.
3. 2020-2025 йилларда Ўзбекистон Республикаси Банк-молия академиясини ривожлантириш концепцияси тўғрисидаги ПҚ-365-сонли қарори Т.: Ўзбекистон. 2020 йил.
4. Акперов И. и др. Казначейская система исполнения бюджета в Российской Федерации. Учебное пособие. - М.: «Финансы и статистика», 2011 год.
5. Акрамов Э.А. Иқтисодий тараққиётнинг “Ўзбек модели” амалда. Ўқув қўлланма. – Т.: Iqtisod-moliya, 2011 йил.
6. Бабич А.М., Павлова Л.Н. Финансы, денежной обращение, кредит. –М.: ЮНИТИ. 2000 год.
7. Барулин С.В. Финансы. – М.: КНОРУС, 2011 год.
8. Брайчева Т. В. Государственные финансы. Санкт Петербург.: Питер. 2001 год.
9. Вахабов А., Разыкова Г. Модернизация экономики. Учебное пособие. – Т.: Iqtisod-moliya, 2014 йил.
10. Вахабов А., Маликов Т. Молия. Дарслик. – Т.: Ношир, 2011 йил.